

שולח פנינים

פנינת ההלכה

שולחנו של אדם מכפר עליו (ברכות נה/א).

בזמן שבית המקדש קיים, אצי מזבח מכפר על ישראל, על ידי הקרבנות שמקריבים עליו, והם פועלים על הנפש (כמבואר בשעורים בהגדות חז"ל על ברכות ז/א: "מיעוט חלבי דמי יהיה קרבן"). אבל עכשו שאין בית המקדש קיים, אצי שולחנו של אדם מכפר עליו. החל בדגמא הפשוטה והמצויה של הגשת אכל לעניים ורעבים, על ידי שהוא מקריב חלק מהמזון שלו לזולת, כשהוא אינו עושה זאת כלאחר-יד ובהסח-הדעת, על ידי השלכת פרוטה שחוקה לעני בקרן-הרחוב, אלא במאור פנים של שתפות העני לזבח המשפחה, הוא נחשב כמקריב בבית המקדש לכבוד ה' שהעניים הם בניו שנבראו בצלם אלקים, ובטוב לבו הוא מתחלק אתם במזונו, גם אם דל הוא, כנאמר: "טוב עין יהרה, כי נתן מלחמו לדל" (משלי כב/ט).

שולחן כפרה וחנוך

הדרך הפשוטה לעשות מזבח משולחן הסעודה, גם היא טכנית, על ידי שבירת התאווה, שהסועד יותר על מנה הערבה לחכו, וזה לו מזבח נפלא, בכך הוא אינו שובר את גופו ולא מחסיר מעצמו אבות מזון שהוא זקוק להם, כפי שנעשה בצום ותענית (מהרש"א ב"ב ס"ב: "כשחבר הבית באחיונה", אלא גם נותר בריא, גם נותר שבע וגם יוצא גבור הכובש את יצרו (אבות ד/א). פאשר דבר כזה קורה בעידן של שפע ועדף מזון, יש אפשרות להוסיף לקצו התנזרות את הברכה: "רופא חנם" (ראה ברכות ס"א). דרגת הזבח היותר גבוהה היא לא למשך את ידיו רק מהמנה העקרית או מאחת מצלחות הקניחה, אלא להניח לגמרי מסעדה דשנה ונכבדה, ולוותר עליה מכל וכל, לטובת פרוסות לחם אחרות הטבולות במעט שמן-זית ומלח, כפי שאמרו חז"ל: "סעדתך שהנאתה ממנה – משך ידך הימנה" (גיטין ע"א), כלומר: אם ראית סעדה נכבדה ויפה, הסתלק ממנה, חזר לביתך, ותשביע את רעבונך בלחם צר, במים לחץ, ובשאר המאכלים העממיים שאתה רגיל להם בביתך. אם תתחיל בסעדה מפארה זו, בנקל תגור לאכל עוד ועוד, ואף תמשיך לאכל אחר שקבר תשבע, עד שהדבר יזיק לך, גם לגוף וגם לנפש. מה שאין פן בטורם התחלת, אז אתה עדן שולט בנקל, ויכול לא להתחיל, אבל אחר שהסעדה כבר עשתה קבע בקרבך, היא הכניסה יחד אתה גם את היצר-הרע, כי האכילה היא הפתח לכניסת היצר הרע החמרני אל האדם (אורחות צדיקים כ"ו), ועכשו ירדת כבר בכמה צעדים אחורנית. בדרך כלל מצליח היצר-הרע להכנס אל הלב דרך האכל, והיצר הרע מהדר לעשות זאת דוקא בסעדת מצוה, שאז הסועד אינו חושב ששולחן להשגיח על כל צעדיו (הנחיית הגר"א לתלמידיו, מובא באבן שלמה ד/ד). בכך יש לראות עוד זווית של מזבח כפרה בשולחן האכל, המונח לעצור הסתפחויות.

קרן שלמים באכילה לשם שמים

אחר באור זה יכולים אנו לשוב למה שקובעים החכמים: "שולחנו מכפר עליו – בהכנסת אורחים", ולהבין בו את עמק משמעותו. אין הפונה בהבאת עניים, רעבים וחסרי בית, לפגש אותם בקרן זווית, להעניק להם פרוטה או אכל בשוה פרוטה, ולפטר אותם במהירות. זוהי "גמילות חסדים" ולא "הכנסת אורחים". הפונה לאנשים שיש

להם בית. יש להם שולחן ויש להם אכל, כיצד אביאם לבית? וכיצד אגרם להם להיות אורחים שלי? מה יגרם להם לעזוב את הבית שלהם ולהסב על שולחני דוקא? האם רבע עוף יסחב איש חכם מביתו אל ביתי? האם התוספות שליד העוף יעשו זאת? למעשה גם הדרשה שאני אמור לשאת באזני השומעים, לא תצליח לסחב אותם לביתי. מה כן? השלוב! על ידי בנית אוירה שנועים להצטרף אליה, בהענקת תחושה מרוממת ונכבדה, ועריכת סעדה מתבלת בדברי תורה, חכמה ומוסר, שחכמים רבים ירצו להסב בה. כאלה סעדות היו עורכים לבאים ירושלימה, להעיד על מולד הלבנה (ר"ה נג/ב). סעדה נכבדה בירושלים, שחכמי הדור מסבין בה, מהנה סבה בהחלט טובה לעזוב את השולחן הפרטי ולהתאמץ להצטרף לסעדה הזאת. גם אברהם אבינו היה עושה כן לאורחיו, שפסעדות המפרסמות שערך לכל עובר ושב, הוא הקריא את שם ה' בפי הסועדים (סוטה י"ב, מובא ברש"י בראשית כא/ג), שם ערך הסברים מקיפים על אודות אחרותיו של ה' ושליתו על הטבע וההסטוריה (רמב"ם עכו"ם א/א). אברהם השקיל לעשות את כל זה תוך כדי הענקת תחושה נעימה לכל אורח ואורח, ולכל סועד וסועד, לכן הדגישה התורה: "והוא עומד עליהם תחת העץ" (בראשית יח/ח). לכאורה נראה כמיתר הציון שאברהם אבינו היה גם כן תחת העץ, הרי די היה לצנן שאורחיו היו שם והוא הגיש להם אכל, אלא שאברהם לא נתן לאורחיו תחושה של זרים ומנכרים, שהם הסועדים והוא המלצר, אלא כלם נמצאים בצוותא בסעדה משתפת – כלנו תחת אותו אילן, וכלנו מסבים לשולחן אחד, אף על פי שבאמת רק הם סעדו והוא היה רק מגיש, בכל זאת ישב אתם ליד השולחן. הוא לא שאל: "אתם רוצים עוד פרוסת לחם?" אלא אמר: "אנו רוצים עוד פרוסת לחם". כך יכל היה אברהם אבינו לספר לכל אורחיו על אודות הקב"ה ועל שליתו הבלתי מערערת על הטבע ועל ההסטוריה, כי פאשר מסבים ליד שולחן של אכל, הלב פתוח לקלט את מה שמגיש הסעדה מבאר, כפי שאמרו חז"ל: "גדולה לגימה שמקרבת לבבות" (סנהדרין קג/ב). זוהי הרמה הגבוהה של הכנסת אורחים, שהופכת להיות מזבח כפרה. מעתה מטל עלינו תפקיד כבד, שלא להתחמק מ"קרבת" על ידי שנחליט להיות נזירים ומתענים ולא נשליך את כל ה"קרבת" לפני הפלב (תענית יא/ב), אלא נניח את ה"קרבת" על השולחן אשר לפני השם, נלמד לעשות את עצמנו "מזבח כפרה", ונשקיל לחבר את השולחן אל המזבח ולאחד אותם בתוך הלב, על ידי שנאכל לשם שמים, ונבריא את גופנו כדי להיות חזקים לעבודת הבורא (א"ח רל"א). הרוח שנצליח להפיק מכך יהיה כפול ומכפל, מפני שכאשר נחבר את כל דברי המוסר והרעיונות היפים אל עצמנו דרך סעדה נכבדה, הדברים יתחילו אל תוככי האישיים והתת-מודע, הרבה יותר מאשר אם נשמע את אותם דברי חכמה, אך לא באוירה נעימה. זו גם אחת הסבות שתורה הנלמדת בשבת קדש, יש לה ערך יותר גבה, אמן גם בגלל עצם קדושת השבת, אבל גם בגלל שבאורה הנעימה של שבת חודרים דברי התורה אל רבדים הרבה יותר פנימיים בנפש ובנשמה, וזהו מזבח הכפרה שעושה לנו השולחן שלנו.

לעילוי נשמת האשה הצנועה
שנפטרה בשיבה טובה ובשם טוב
מרת **אסתר בת יקירה** (חיריה) ושלמה פלוס
נפטרה בכ"ו ניסן תשע"ב
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים

ניתן להשיג את הסדרה:

משפחת גבורה,

רח' משך חכמה 35, מודיעין טילית, מיקוד 71919

טל. **08-9744666**

אפשרות לרכישה בכרטיס אשראי ובשיקים,
הובלה עד הבית.

22 ספרים

על כל התלמוד הבבלי והירושלמי

הסידרה המפוארת:

"שיעורים בהגדות חז"ל"

על פי סדר הספר "עין יעקב"